

Remiss om EU-kommissionens förslag till direktiv om övervakning av jordhälsa och resiliens

Er beteckning: KN2023/03652

Sammanfattning

Länsstyrelsen i Gotlands län ser i stort positivt på det föreslagna direktivet. Genom direktivet kan arbetet med förorenade områden underlättas och effektiviseras, vilket kan bidra till uppfyllandet av miljömålet Giftfri Miljö. Direktivet kommer också innebära att EU arbetar mer aktivt för att nå FN:s mål inom Agenda 2030. Länsstyrelsen ser dock ett behov av att vissa delar i direktivet förtydligas, bland annat med avseende på markdistriktens storlek.

Artikel 4 Markdistrikt

Indelningen i markdistrikt behöver förtydligas.

Det är otydligt hur indelningen i markdistrikt ska göras och mycket ansvar för indelningen läggs på respektive medlemsland. Ett resultat av en sådan otydlighet kan vara att direktivet får olika genomslag och därmed olika krav i olika länder. Som jämförelse finns Europeiska unionens vattendirektiv där medlemsländerna hanterat frågan om storleken på vattenförekomster olika. Det har lett till varierande krav på miljöövervakning bland medlemsländerna vilket har uppfattas som både orättvist och otydligt samt ger resultat som inte alltid kan jämföras. Inom vattenförvaltningen finns även en gruppering av vattenförekomster då det inte bedöms som ekonomiskt försvarbart att genomföra provtagning i alla.

Länsstyrelsen ser ett behov av att dessa frågor lyfts inom framtagandet av markdirektivet så att problemen som finns inom vattenförvaltningens miljöövervakning kan undvikas. Det kan exempelvis ske genom att följande förtydligas:

- Den föreslagna provtagningens omfattning
- Vilka prover som anses vara representativa för ett markdistrikt
- De föreslagna markdistriktens storlek
- Lägsta nivån för övervakning av jordhälsa

Genom sådana förtydliganden kan en ökad tillämpning av direktivet förväntas, kraven på olika länder kan likställas och möjligheten att jämföra resultat inom unionen förbättras.

Sverige bör redan i ett tidigt skede ta ställning till hur indelningen av markdistrikt ska göras i landet.

De miljöövervakningsinsatser som föreslås i direktivet kan beroende på markdistriktens storlek bli omfattande då många parametrar ingår. Till följd av de oklarheter som finns avseende markdistriktens storlek kan länsstyrelsen inte uppskatta kostnaderna för den i direktivet föreslagna provtagningen. Det är viktigt att markdistriktens storlek och därmed provtagningens omfattning läggs på en rimlig nivå så att även åtgärder av påverkad jord finansieras och inte bara finns till identifiering och inventering. Länsstyrelsen kan dock konstatera att det ändå kommer krävas ytterligare finansiering till undersökningar av jord om direktivets implementeras i Sverige. Medel kommer också krävas för att finansiera arbetet med att offentliggöra den framtagna informationen.

Artikel 9 punkt 5 System för frivilliga Markcertifikat

Markcertifikat kan underlätta bedömningen av fastighetsförvärvsansvar enligt 10 kap. 3 § Miljöbalken.

Införandet av markcertifikat skulle systematisera informationsöverföringen mellan säljare och köpare av förorenade fastigheter. I dagsläget regleras informationsöverföringen genom att säljaren har en upplysningsplikt och köparen har en undersökningsplikt. Ett enkelt sätt att överföra information om potentiella och konstaterade föroreningar mellan nya och tidigare fastighetsägare saknas.

Genom att systematisera informationsöverföringen kan den också dokumenteras bättre. Ett resultat av detta är att även en fastighetsförvärvares kännedom om eventuella föroreningar dokumenteras, vilket skulle underlätta tillsynsmyndighetens bedömning av om ett fastighetsförvärvsansvar föreligger enligt 10 kapitlet 3 § Miljöbalken.

Artikel 12–15 Förorenade områden

Direktivet innebär krav på en ökad takt i arbetet med förorenade områden.

Stora delar av de krav som i direktivet ställs på identifiering, inventering, undersökningar och åtgärder av förorenade områden finns redan implementerade i Sveriges arbete med potentiellt och konstaterat förorenade områden. Förslaget ställer dock krav på när alla potentiellt

förerenade områden ska vara identifierade och inventerade, vilket innebär att takten på arbetet med förerenade områden måste öka. För att kunna öka takten i arbetet kommer mer resurser krävas på både länsstyrelserna och kommunerna.

Den svenska metodiken för riskklassning av förerenade områden behöver harmoniseras med förslaget.

Länsstyrelsen bedömer det som sannolikt att Sveriges metod för identifiering och inventering behöver ses över om direktivet träder i kraft i sin nuvarande form. Det kan exempelvis finnas skillnader i hur begreppen identifiering och inventering används och i kraven på markundersökningar. Sverige har dock kommit långt i sitt arbete med förerenade områden, så det bör vara möjligt att harmonisera metoderna.

Artikel 16 Krav på register av förerenade områden

Ett offentligt register över förerenade områden kan på lång sikt effektivisera länsstyrelsernas arbete.

Länsstyrelserna har idag en databas över potentiellt och konstaterat förerenade områden, EBH-stödet. EBH-stödet uppfyller stora delar av de krav som i direktivet ställs på att ett register över förerenade områden. Registret är dock enbart tillgängligt för länsstyrelserna. De identifierade potentiellt och konstaterat förerenade områdena finns tillgängliga som punkter på länsstyrelsernas karta över förerenade områden. Utifrån denna kan utdrag begäras ut genom att skicka ett mejl till den aktuella länsstyrelsen.

Direktivets krav på ett offentligt register kan inte tillämpas på EBH-stödet i sin nuvarande form, då informationen först behöver kvalitetssäkras. Vidare så behöver en kontroll göras så att ingen känslig information finns i registret. I äldre rapporter finns till exempel ofta dricksvattentäkter markerade på kartor. Att offentliggöra hela eller delar av EBH-stödet skulle på kort sikt innebära ett ökat behov av resurser. På lång sikt skulle däremot den ökade tillgången på information minska arbetsbelastningen på länsstyrelserna. Anledningen till det är att utlämnande av handlingar och utdrag från EBH-stödet i dagsläget sker manuellt vilket tar upp mycket arbetstid.

Allmänna synpunkter

Direktivet kan bidra till miljömålet Giftfri Miljö och Agenda 2030.

Inom EU finns redan åtgärder som förväntas vara genomförda till år 2030 och som delvis kan bidra till att en giftfri miljö uppnås, exempelvis EU:s kemikaliestrategi och övriga strategier inom den europeiska gröna

given. Strategierna väntas dock inte få ett tillräckligt genomslag för att en positiv utveckling av miljötillståndet ska ske innan 2030.

Länsstyrelsen ser därför positivt på att kompletterande strategier införs för att öka takten i arbetet mot en giftfri miljö och FN:s mål inom Agenda 2030.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av landshövding Anders Flanking med handläggare Cornelia Rödén som föredragande. I den slutliga handläggningen har också enhetschef Stefan Persson, handläggare Emilie Åström och handläggare Emilie Vejlen medverkat.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.